

## Філософсько-етичні аспекти гуманології та академічної доброчесності в освітньо-науковому просторі та їх завдання

Л. В. Кравчук<sup>1</sup>, В. Й. Кульчицький<sup>2</sup>, Т. Б. Кадобний<sup>3</sup>, Д. В. Вихованець<sup>4</sup>

Опубліковано	Секція	УДК
19.08.2025	Освіта	37.01:37.015

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16905802>

**Анотація.** У статті обґрунтовано роль і значимість впровадження в освітній простір духовних цінностей, які в основному переплітаються або доповнюються вартостями і критеріями академічної доброчесності. Проаналізовано специфіку та з'ясовано аспекти сутнісних характеристик навчально-освітнього процесу в закладах вищої освіти. Акумуляовано увагу на перспективах та можливостях гуманології у сучасних умовах змішаних форм навчання. Зазначено, що гуманологія досліджує використання адаптивних навчальних систем, які за допомогою алгоритмів штучного інтелекту та великих даних здатні налаштовувати навчальний процес відповідно до індивідуальних особливостей кожного студента. Це включає персоналізацію контенту, вибір методів навчання та визначення оптимального темпу засвоєння матеріалу. Адаптивні системи можуть автоматично коригувати складність завдань, пропонувати додаткові ресурси або змінювати стратегії навчання залежно від результатів. Відзначено можливості персоналізованих навчальних траєкторій та їх зв'язок зі штучним інтелектом, який активно вивчає як створювати навчальні траєкторії, що дозволяють студентам вибирати напрямки навчання на основі їхніх інтересів та кар'єрних прагнень. Це може бути особливо корисним для вищої освіти, де студенти часто мають можливість спеціалізуватися в різних галузях й обирати предмети відповідно до своїх індивідуальних потреб. Персоналізовані траєкторії дають можливість глибше вивчати матеріал, що дійсно цікавить студента, замість того, щоб обмежуватися загальними програмами навчання. Наголошено на необхідності поєднанні різних стилів навчання та інтелектуальні особливості студентів. Важливим аспектом індивідуалізації навчання є вивчення різних стилів навчання студентів. Підкреслено, що гуманологія аналізує, як врахування когнітивних та емоційних особливостей студентів, таких, як їхні стилі сприйняття інформації (візуальний, аудіальний, кінестетичний), може допомогти вибрати найбільш ефективні методи навчання для кожної особи. Така методика у навчанні дозволяє забезпечити більш глибоке і довготривале засвоєння знань. Застосування новітніх інформаційних технологій дозволяє створювати інтерактивні онлайн-платформи, де студенти можуть самостійно вибирати завдання, шляхи вирішення проблем, а також отримувати

<sup>1</sup> Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України, <https://orcid.org/0000-0002-0805-6709>

<sup>2</sup> Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України, <https://orcid.org/0000-0001-5863-3204>

<sup>3</sup> Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України, <https://orcid.org/0000-0002-9150-2051>

<sup>4</sup> Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя, <https://orcid.org/0000-0001-6301-5072>

зворотний зв'язок у режимі реального часу. Це створює гнучке навчальне середовище, яке сприяє розвитку самостійності студентів та дозволяє їм працювати в зручному темпі, зосереджуючись на тих аспектах, які їм цікавіші або необхідні для досягнення особистих цілей. Розкрито основні ризики інформаційного суспільства: зловживання можливостями віртуального середовища, штучного інтелекту, порушення балансу інформаційно-енергетичного обміну, а також відношень у системі « людина – суспільство; людина – природа».

**Ключові слова:** філософія; духовність; академічна доброчесність; вища освіта; наука; гуманологія; змішана форма навчання; суспільство; природа.

### **Philosophical and scientific perspectives of humanities in modern learning conditions of higher education students**

**Abstract.** This article substantiates the role and significance of incorporating spiritual values into the educational environment, which primarily intertwine with or are supplemented by the values and criteria of academic integrity. It analyzes the specifics and clarifies the aspects of the essential characteristics of the educational process in higher education. The focus is on the prospects and opportunities of humanology in the modern context of blended learning. It is noted that humanology examines the use of adaptive learning systems that, with the help of artificial intelligence algorithms and big data, are able to adjust the learning process according to the individual characteristics of each student. This includes personalizing content, choosing teaching methods, and determining the optimal pace for mastering material. Adaptive systems can automatically adjust task difficulty, offer additional resources, or change learning strategies based on results. The possibilities of personalized learning trajectories and their connection to artificial intelligence are highlighted, as AI actively studies how to create learning paths that allow students to choose directions of study based on their interests and career aspirations. This can be especially useful in higher education, where students often have the opportunity to specialize in different fields and choose subjects according to their individual needs. Personalized pathways allow for a deeper exploration of subjects that genuinely engage students, rather than restricting them to standardized curricula. Emphasis is placed on the necessity of integrating different learning styles with the intellectual characteristics of students. An important aspect of individualized learning is the study of students' diverse learning styles. It is underlined that humanology examines how taking into account students' cognitive and emotional characteristics – such as their preferred modes of perceiving information (visual, auditory, kinesthetic) – can help identify the most effective teaching methods for each individual. Such an approach fosters deeper and more lasting knowledge acquisition. The application of new information technologies makes it possible to create interactive online platforms where students can independently choose tasks, problem-solving paths, and receive real-time feedback. This creates a flexible learning environment that promotes student autonomy and allows them to work at a convenient pace, focusing on the aspects that are most interesting or necessary for achieving their personal goals. The main risks of the information society are also revealed: the misuse of the virtual environment and artificial intelligence, the disruption of the balance of information-energy exchange, and relationships within the "human-society; human-nature" system.

**Key words:** philosophy; spirituality; academic integrity; higher education; science; humanology; blended learning; society; nature.

#### **Вступ**

**Постановка проблеми.** У статті проаналізовано неперервність процесів розвитку інтелектуальних здібностей та можливостей людини, акумулюючи увагу на

прагненні суспільства до послідовного і системного удосконалення (колесо, гроші, інтернет, штучний інтелект (ШІ)) та ролі гуманології, академічної доброчесності у сучасних умовах навчання, їх впливові на формуванні й розвитку світогляду студентства як основи майбутнього. Встановлено, що еволюція при всіх своїх позитивах створила і негативні чинники у житті людини через надсучасне оснащення в побуті, у виробничих сферах, громадських місцях. Такі зручності обмежили людину в рухливості та фізичній активності, що відбилось на якості й тривалості її життя. Але, з іншого боку, стрімкий, сучасний світ вимагає і потребує особливих форм технічного удосконалення. Людство більш як за дві тисячі років виснажило і розбалансувало природне середовище, яке, на жаль, відповідає недоброзичливостю на такі необдумані дії. Нові галузі промислового виробництва, сучасні комп'ютерні технології в усіх сферах суспільства, змінили ритми роботи і саме життя. Людина, адаптовуючись до викликів часу, відчуває потребу в нових інструментах, програмах. Для подальшого успішного розвитку і гармонійної співпраці у системі «людина – природа» необхідні відповідні знання, високий рівень освіти, культури, науки, якими має володіти сучасна молода людина. На нашу думку, значну увагу необхідно звернути на можливості штучного інтелекту (ШІ). Не втратили актуальності слова Ф. Ніцше «Навколо винахідників нових цінностей крутиться світ» (праця «Так казав Заратустра») [1, с. 51]. Наступним чинником покращення атмосфери в суспільстві є академічна доброчесність, що покликана змінити світогляд суспільства, поліпшити духовно-моральний світ людини, очистити і впорядкувати думки, кристалізувати свідомість, активізувати роботу мозку.

**Аналіз останніх досліджень.** Увагу сучасних досліджень науковці переконливо концентрують на перспективах і можливостях ШІ та його впливу на трансформаційні процеси, що сьогодні охопили освіту, медицину (особливо стоматологію), інформаційний простір, мистецтво, кіно тощо. Незважаючи на численні публікації дослідників щодо значимості та перспектив гуманології, науковий інтерес окресленої проблематики з кожним днем зростає. Паралельно в науково-педагогічному середовищі активно обговорюється і все більше впроваджується в навчально-виховний процес вартості академічної доброчесності, важливої і вкрай необхідної складової частини, спільної роботи викладач – студент. Її етико-моральні чинники, що зазнали деформацій, є необхідними й актуальними особливо сьогодні. Сучасний навчально-освітній простір покликаний формувати молоду людину з високими духовно-моральними стандартами, а не індивіда, який в гонитві за кар'єрою і матеріальним зростанням нехтує ті чи інші духовні цінності. В кінцевому результаті це викривлює справжнє призначення молодої людини і не скеровується на покращення й удосконалення морально-етичної природи людини.

Тому поєднання і впровадження у навчально-освітні програми, лекційні курси, семінарські заняття основ академічної доброчесності та інших етичних матеріалів, що розвивають етико-моральні принципи, є особливо доречними. Такий підхід є основою плідної співпраці в університетських аудиторіях під час засвоєння програмного матеріалу з таких предметів, як філософія, філософія науки, медичне право, політологія, соціологія, історія України та культури та інших предметів. У процесі теоретичної і практичної роботи відбувається формування світогляду та людинотворящих цінностей у свідомості молодої людини, майбутнього фахівця, громадянина України. Для подальшого успішного розвитку суспільства, гармонійного співіснування з навколишнім середовищем необхідні відповідні знання, високий рівень освіти, якими має володіти сучасна молода людина. Ми не оглянулись і не звернули особливої уваги, як настала епоха цифри, яка увійшла в наше навчально-наукове життя і скромно приділи увагу такій науці як семіотика [2, с. 70], науки про знаки та знакові системи, знакову поведінку і знакову комунікацію [3, с. 70].

Окресленої проблематики й тематики також торкнувся Л. В. Кравчук у своїх публікаціях, а саме: Л. В. Кравчук. Філософський аналіз ризиків інформаційного простору, конструювання, гуманологія / Л. В. Кравчук, А. А. Яворський, І. В. Дарморис. – Гілея : Філософські науки, 2021. – № 163. – С. 1–6; Л. В. Кравчук. Філософсько-наукові перспективи гуманології в сучасних умовах навчання здобувачів вищої освіти / Л. В. Кравчук, Т. Б. Кадобний, Д. В. Вихованець // Медична освіта. – 2024. – № 4. – С. 102–107, окресливши перспективи ШІ в сучасних умовах здобувачів вищої освіти. Багатогронний і різнобічний сучасний навчально-виховний процес концентрує увагу й зусилля на підготовці молоді до повноцінного життя та діяльності в умовах інформаційного суспільства [4, с. 84]. Значний внесок у розкриття актуальності цієї проблематики зробила М. В. Марієнко у своєму дослідженні на сторінках журналу «Фізико-математична освіта» (2023. – № 1 (38). – С. 48–53), розкриваючи можливості ШІ в шкільній освіті, що функціонує у форматі змішаного навчання. Про можливості ШІ та сферу його застосування висвітлює Л. І. Живцова у статті «Штучний інтелект: сутність та перспективи розвитку» в журналі «Український журнал будівництва та архітектури» (2023. – № 3. – С. 66–71). Про перспективи та ризики ШІ в закладах вищої освіти описали у статті «Штучний інтелект в закладах вищої освіти, перспективи та недоліки» М. М. Москалюк, Н. В. Москалюк, А. В. Лень (електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університету». – № 15. – С. 85–96. <https://doi.org/10.28925-2414-0325.2023.157>). Незважаючи на численні публікації, у науковців та дослідників чіткої позиції щодо підсумкових її перспектив не вироблено.

Враховуючи специфіку навчально-освітнього процесу гуманологія сприяє індивідуалізації навчання і відповідає потребам та викликам часу (епідемії, війна), а також є сприятливою в процесі індивідуальної роботи кожного здобувача вищої освіти.

**Мета статті** – привернути увагу до проблемно-загрозливих тенденцій, що мають місце у сучасних умовах буття людини. Застерегти суспільство від руйнівних і шкідливих наслідків матеріалізації суспільних стосунків і неминучості морального зубожіння та фізичної деградації людини. Виробити колективну відповідальність за мікро- і макросвіти [6, с. 338] в усіх учасників навчально-освітнього процесу державних та громадських інституцій.

**Завдання статті** – запропонувати можливі шляхи покращення ситуації через впровадження в навчально-освітній простір усіх рівнів, зокрема здобувачів вищої освіти, вартостей академічної доброчесності, активно використовуючи у своїй діяльності гуманологію. Глибше розкрити роль науки та духовних цінностей у збереженні людинобуття та природи в цілому.

### Результати

Сучасні масштаби використання фундаментальної науки в усіх напрямках людської планетарної практики посилили екзистенційні небезпеки та ризики: природа, деформована глобальною науково-технологічною діяльністю людини, втрачає ресурси для забезпечення стабільного людського буття й сама потребує захисту. Теза про те, що такий захист прийде з науково-технологічним прогресом, виявилась хибною. Це підтвердила планетарна практика кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст.: сучасна цивілізація змінила не лише комунікативний праксис планети, а й дестабілізувала природно-історичну еволюцію біосфери, антропосфери, планетарного соціуму. В подальшому змаганні хто кого, ймовірно, що людина зазнає поразки. Найактуальніша проблема у сучасній системі освіти, особливо науки, здійснення повороту від утилітарно-агресивного до діалогічно-турботливого ставлення до природи і світу в цілому як першооснови людського буття, що передбачає низку завдань:

– у процесі здобування вищої освіти як основного етапу формування молоді людини, майбутнього стратега і модератора стосунків (Я – Ти, Я – Вони, Я – соціум, Я – Природа);

– у навчально-виховній роботі має домінувати духовність, академічна доброчесність, висока культура освіти, що опирається на новітні технології та програми. Тому вже сьогодні необхідно вирішити ряд негайних завдань, зокрема:

– формування індустрії наукомістких технологій, спрямованих на запобігання ризикам і загрозам через орієнтацію природничих наук на збереження першооснов людинобуття і життя на планеті [10, с. 60];

– розробка нової методології науки з урахуванням особливостей формування і функціонування нелінійних систем, що саморозвиваються;

– розширення ролі філософії, науки в осмисленні глобальних проблем планетарного соціуму в напрямку поглиблення аналізу наслідків науково-технологічної активності людини, рефлексії над соціальним статусом наукового дискурсу, розширення й удосконалення взаємодії науки з позанауковими дискурсами тощо.

Місце технонаукового активізму в світоглядному просторі науки визначається тим, що синтез науки, техніки і технологій спричинив конфлікт цивілізації з біосферою – природною системою, яка формувалася протягом мільярдів років і забезпечувала оптимальну антропність навколишнього середовища збалансованими ресурсами мінерального, рослинного і тваринного світів.

Через домінування матеріальних цінностей над духовним, особистого над громадським, поглибилися проблеми, викликані технонауковим активізмом людини:

– не підготовлено реальних та ефективних шляхів і засобів практичного вирішення конфлікту «технонаука – біосфера»;

– посилюються суперечності переходу від парадигми «безсмертя людства» до парадигми «конечність людства»;

– прискореними темпами зростає необхідність визначення межі науково-технічного панування над природою;

– посилюється загроза самознищення людства через територіальні збройні конфлікти, війни, або через технічне руйнування першооснов життя на Землі;

– антропо-соціо-технологічний пресинг на екосферу планети досягнув граничного рівня, за яким біосфера не може адаптуватися до антропогенного впливу;

– людська цивілізація досягла граничного рівня технонаукового активізму, за яким втратила здатність нейтралізувати негативні фактори технічного прогресу [10, с. 61].

Актуалізується проблема формування нового наукового світогляду, здатного спрямувати розвиток науки і техніки на збереження і підтримання балансу системи «цивілізація біосфера», через покращення якості навчально-виховного процесу усіх рівнів, наукової діяльності та посилення особистої відповідальності тих, хто вчиться і тих, хто навчає. Відповідальність повинні нести усі члени академічної спільноти [9, с. 15], від якості освіти усіх рівнів залежить ступінь розвитку суспільства. Прикладом є стародавня Греція, маленька за територією і не перевершена геніальністю освіти, культури, мистецтва тощо. Спільне, взаємозумовлене, якісне виконання навчально-виховного процесу, який одним гарантує відповідно до фаху високооплачувану роботу, іншим забезпечену старість. Така спільна творча діяльність повинна базуватись на вільному обміні знаннями, ідеями та взаємоповазі, скеровуючи увагу на індивідуальний підхід до студентів, особливо в сучасних умовах здобування вищої освіти, яка сьогодні не обмежується кордонами і вільно **інтегрована у міжнародну сферу знань**. Глобалізаційні процеси надають можливості для широкого обміну знаннями та досвідом між країнами. Завдяки розвитку цифрових технологій доступ до

міжнародних ресурсів, таких, як наукові публікації, освітні курси та методики навчання, стає доступним для широкої аудиторії. У гуманології це означає, що можна об'єднувати різноманітні підходи до навчання, адаптуючи їх під конкретні умови і потреби, а також активно залучати світовий досвід у розв'язанні глобальних проблем, таких, як зміни клімату, пандемії тощо. Наприклад, студенти, викладачі можуть отримувати доступ до відкритих міжнародних платформ, що дозволяє отримати знання від провідних університетів світу без необхідності виїжджати за кордон, а при необхідності, як це практикується у Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, вони стажуються у Великій Британії, США.

У такій навчально-практичній діяльності важливий відсоток відводиться ШІ, який сприяє кращому виконанню і засвоєнню програмних завдань та теоретично-практичних матеріалів. За допомогою його алгоритмів та великих даних зростає спроможність налаштовувати навчальний процес відповідно до індивідуальних особливостей та інтересів кожного студента. Це включає персоналізацію контенту, вибір методів навчання та визначення оптимального темпу засвоєння матеріалу. Адаптивні системи можуть автоматично коригувати складність завдань, пропонувати додаткові ресурси або змінювати стратегії навчання залежно від результатів. Гуманологія активно вивчає, як створювати навчальні траєкторії, що дозволяють студентам вибирати напрямки навчання на основі їхніх інтересів та кар'єрних прагнень. Це може бути особливо корисним вищій освіті, де студенти часто мають можливість спеціалізуватися в різних галузях й обирати предмети відповідно до своїх індивідуальних потреб. Персоналізовані траєкторії дають можливість глибше вивчати матеріал, що дійсно цікавить студента, замість того, щоб обмежуватися загальними програмами навчання.

Важливим аспектом індивідуалізації навчання є вивчення різних стилів навчання студентів. Гуманологія аналізує, як врахування когнітивних та емоційних особливостей студентів, зокрема їхні стилі сприйняття інформації (візуальний, аудіальний, кінестетичний-рухомий), можуть допомогти вибрати найбільш ефективні методи навчання для кожної учасника освітнього процесу. Це дозволяє забезпечити більш глибоке і довготривале засвоєння знань.

Застосування новітніх інформаційних технологій дозволяє створювати інтерактивні онлайн-платформи, де студенти можуть самостійно вибирати завдання, шляхи вирішення проблем, а також отримувати зворотний зв'язок у режимі реального часу. Це створює гнучке навчальне середовище, яке сприяє розвитку самостійності студентів та дозволяє їм працювати в зручному темпі, зосереджуючись на тих аспектах, які їм цікавіші, або необхідні для досягнення особистих цілей.

Оскільки індивідуалізація навчання передбачає високий рівень самостійності студентів, гуманологія також вивчає способи моніторингу прогресу студентів через автоматизовані системи оцінювання та регулярний зворотний зв'язок. Це дозволяє не лише відстежувати досягнення студентів, але й коригувати навчальний процес за необхідності. Такі технології допомагають визначити слабкі місця і направити студентів до необхідних ресурсів або додаткових занять.

Індивідуалізація навчання дозволяє знизити відставання в навчанні й сприяє більш глибокому розумінню матеріалу студентами. Це підвищує загальну якість освіти, оскільки кожен студент отримує підтримку, яка відповідає його потребам і стилю навчання. Але жодні універсальні програми не замінять живе колективне спілкування в аудиторії, де кожен студент має можливість об'єктивно оцінити себе і свої можливості порівняно з іншими. Студенти, які навчаються в рамках персоналізованих програм, відчувають більшу мотивацію та зацікавленість в процесі навчання, оскільки вони мають можливість вибирати теми і завдання, які їх захоплюють. Це може

призвести до покращення результатів навчання та більшої зацікавленості в процесі навчання.

Індивідуалізація навчання може допомогти подолати соціальні бар'єри, що виникають через різний рівень доступу до освіти. Наприклад, онлайн-курси або адаптивні платформи можуть надати можливості студентам з віддалених чи проблемних територій отримувати доступ до високоякісного навчання, що відповідає їхнім інтересам та рівню підготовки.

Оскільки індивідуалізація вимагає від студентів більшої самостійності, це сприяє розвитку їхніх навичок саморегуляції, планування часу та критичного мислення. Ці навички є важливими для успішної кар'єри та особистого розвитку.

Хоча змішане навчання поєднує онлайн- і офлайн-компоненти, фізична взаємодія між студентами і викладачами може бути зменшена. Це створює ризик зниження мотивації студентів, особливо тих, хто потребує більше підтримки і наставництва. Гуманологія може допомогти зосередитися на тому, як забезпечити ефективну онлайн-комунікацію та підтримку в навчальному процесі, не втрачаючи важливих аспектів міжособистісної взаємодії. Обставини часу сформували нові комунікативні форми спілкування в освітньому середовищі. Тільки з відліком часу буде можливо констатувати їх ефективність та доцільність. Незважаючи на модність і актуальність гуманології, варто наголосити на наступному. Жодні мегапрограми не замінять живе аудиторне спілкування. В умовах змішаного навчання зменшується можливість безпосереднього контролю викладача над процесом навчання. Онлайн-сесії можуть бути менш інтерактивними, що іноді ускладнює виявлення проблем студентів у реальному часі. Гуманологія вивчає як розробити нові технології для моніторингу навчальних результатів і підтримки студентів у режимі реального часу. Змішане навчання покладається на цифрові технології, що може призвести до надмірної залежності від них. Важливо, щоб цей процес не призводив до зниження фізичної активності студентів або втрати можливості взаємодіяти в реальному світі. Гуманологія може допомогти знайти баланс між використанням технологій і традиційними методами навчання.

Сучасний світ є динамічний та стрімкий і у своїй науково-технічній активності досягнув найвищих висот, але чи є межа досконалості? Відповідь на це питання може дати тільки час. У будь-якому розвитку суспільства одні предмети і речі відживають, звільняючи простір для інших, залишається лише природа та людина. Тому сьогодні основною проблематикою є «мистецтво» виробити платформу балансу, де природа і людство будуть балансувати у форматі взаємодоповнення.

Інтернет, який кілька десятків років був виразником людських можливостей і вражав суспільство своєю зручністю розчиняється у хвилях ШІ, що несе нові комунікаційні можливості.

І тільки науково-інтелектуальна, добродесна форма співіснування трьох основних учасників людинобуття (природа, людина, ШІ) благотворно впливатимуть на перспективи збереження та розвитку людиноприродного середовища.

На сьогодні гостро стоїть завдання в процесі навчально-освітнього простору всіх рівнів поєднання і використання морально-етичних, академічних та духовних чинників та правильно застосувати можливості ШІ у формуванні молодої людини, що візьме на себе відповідальність за життя всіх і вся. Іншими словами, настане той час, коли людина поставить собі за мету саму себе [1, с.15].

Час завоювань і грабунків завершується, тільки з розвитком духовно-інтелектуальних здібностей можливе подальше цивілізаційне буття. Чим вищий ступінь техногенності суспільства, тим критичнішою вибудовується навколо картина світу, де природньо технічні науки перш за все розглядають довкілля як джерело і середовище виробничо-технічної діяльності людини [5, с. 73]. А тому доцільно

концентрувати увагу на духовно-інтелектуальних академічних чинниках спільно з гуманологією, що допоможе суспільству послабити вплив, а згодом звільнитись від корупції, шахрайства, обману, черствості, байдужості тощо.

Аналізуючи сучасний стан речей у світі, запрошується невтішна думка, що людина своїми діями і вчинками може сама себе знищити, а її бажання та залежності ведуть до деградацій. Так як в основі її інтересів стоять тілесні потреби, які затіняють бажання творити добро, правду й красу.

Працюючи в лекційних та практичних аудиторіях Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського під час практичних та лекційних занять із філософії здоров'язбереження, історії України, викладачі кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін приділяють значну увагу всебічному і гармонійному розвитку студентів, розкриваючи в них індивідуальні здібності та вміння, що в перспективі ведуть до успіху [7, с. 128]. Сьогодні – це студент, завтра – лікар, громадянин демократичного суспільства. Так як сучасний ритм життя є надскладним і багатограним, а для активної життєдіяльності кожна людина має бути озброєна певною сумою знань, умінь і навичок [8, с. 168].

### **Висновок**

Збільшується розрив між суспільством та природою, стрімко скорочується тривалість людського буття його якості. Сучасне суспільство зобов'язане і спроможне виробити нові символи на сформувати критерії нового наукового світогляду, здатного спрямувати розвиток освіти, науки і техніки на формування людини – партнера природи, з високим духовним, науковим і культурним потенціалом, що допоможе збереженню й підтримці балансу системи «цивілізація – біосфера». Для цього необхідно активізувати функціонування усіх громадських інституцій ,навчально-освітніх закладів, у яких формується молода людина й отримує відповідні знання для реалізації власної життєвої стратегії.

### **Список використаної літератури**

1. Ніцше Ф. Так казав Заратустра / Ф. Ніцше. – К. : Дніпро, 1993. – 413 с.
2. Кравчук Л. В. Філософсько-педагогічні аспекти семіотики в процесі підготовки майбутніх лікарів в сучасних умовах. / Л. В. Кравчук, Т. Б. Кадобний, А.Т. Бучко. – Медична освіта. – 2023. – С. 69–72.
3. Філософський словник. – К., 1993 – 599 с.
4. Фіцула М. Педагогіка / М. Фіцула. – К. : Академія. – 2009. – 559 с.
5. Багнюк А. Л. Філософія. – Ч. 1. / А. Л. Багнюк. – Рівне, 1997. – 474 с.
6. Багнюк А. Л. Філософія. – Ч. 2. / А. Л. Багнюк. – Підволочиськ, 1999. – 589 с.
7. Бех І. Д. Особливості зорієнтованого виховання / І. Д. Бех. – К.,1998. – 203 с.
8. Стельмахович М. Т. Українська народна педагогіка / М. Т. Стельмахович. – К., 1977. – 231 с.
9. Фінікова Т. В. Академічна доброчесність як основа сталого розвитку університету / Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова – К. : Таксон, 2016. – 234 с.
10. Кравчук Л. В. Філософі і методологія науки : посібник / Л. В. Кравчук, Т. Б. Кадобний. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2019. – 217 с.